

Ключові слова: прокурор, прокурорський нагляд, процесуальне керівництво, повноваження, досудове розслідування.

Ключевые слова: прокурор, прокурорский надзор, процессуальное руководство, полномочия, досудебное расследование.

Key words: prosecutor, prosecutorial supervision, procedural guidance, powers, pre-trial investigation.

РЕЗЦОВА НАТАЛІЯ СЕРГІЙВНА

*Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ України,
викладач кафедри кримінального процесу*

АКТУАЛЬНІСТЬ СУДУ ПРИСЯЖНИХ В УКРАЇНІ

Інститут присяжних – це форма здійснення народовладдя. Це означає, що народ має право брати участь в державному управлінні, у тому числі чинити правосуддя, що апіорі означає існування механізму взаємодії судової влади і суспільства через інститут суду присяжних.

У вітчизняному доктринальному просторі це питання аналізується вірзних наукових роботах. Проте, цей правовий інститут малодосліджений, внаслідок чого виникає безліч проблемних питань і суперечок з приводу його теоретичних положень і практики застосування серед учених і працівників судових, правоохоронних органів і адвокатури. Крім того, законодавчо закріплена форма функціонування суду присяжних, на наш погляд, не виконує поставлених завдань здійснення правосуддя, якого чекає суспільство.

Так, згідно ст. 1 Конституції «Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава» [1]. Пріоритетним принципом правової держави є твердження і забезпечення прав і свобод людини. В зв'язку з цим діяльність правових інститутів по забезпеченню можливості кожного громадянина брати безпосередню участь в державному управлінні є актуальним питанням. Суд присяжних – це один з інститутів судової системи і усієї системи органів державної влади, що утілює принцип безпосередньої участі народу в здійсненні правосуддя.

Зв'язок прав людини і суду присяжних відбиває переваги судочинства в такій формі в порівнянні з традиційним порядком ведення кримінального провадження, а також відбиває гуманістичний і правозахисний характер цієї форми судочинства.

Також можна стверджувати, що і у звичайної людини є право судити, на що, зокрема, вказують положення статті 5 ч. 1 Конституції України відповідно до якої «єдиним джерелом влади в Україні є народ», отже і судової теж. Незважаючи на те, що про це прямо не вказано у даній статті: «Народ здійснює владу безпосередньо і через органи державної

влади та органи місцевого самоврядування». Виходячи з тексту статі є достатньо підстав вважати, що участь суду присяжних в процесі здійснення правосуддя виступає як форма безпосереднього здійснення народовладдя.

Отже, участь представників народу в здійсненні правосуддя слід визнати як одну з форм народовладдя. Присяжні є «чесною і совістю суспільства» і судові рішення, прийняті з їх участю вважатимуться співтовариством найбільш правомірними і справедливими. До такої системи правосуддя буде непохитна довіра від громадськості.

Дане положення нечіткої регламентації з часом виправлено шляхом внесення змін до Конституції України через включення до ст. 124 ч. 4: «Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних» [2]. Таким чином, введення на процесуальному рівні інституту присяжних є шляхом до позбавлення правосуддя від корупції і адміністративного тиску.

При цьому присяжні засідателі не повинні знати закон, оскільки для цього є професійні судді. Вони повинні визначити достатність доказів для того, щоб встановити, чи вчинив підсудний те діяння, яке йому інкримінується, і якщо так, то чи являється це діяння суспільно небезпечним, чи ні. Правові та організаційні аспекти професійної діяльності присяжних врегульовані окремою главою 3 Закону України «Про судострой» [3].

Проте як на практиці, так і у правовому забезпеченні, існує багато невирішених питань та недоліків функціонування цього інституту, зокрема встановлені певні обмеження:

- присяжні беруть участь лише у кримінальних справах, за вчинення яких передбачено довічне позбавлення волі;
- тільки на рівні суду першої інстанції;
- за клопотанням обвинуваченого (одного із обвинувачених у кримінальних провадженнях стосовно кількох обвинувачених).

Серед професійних суддів крім того панує думка, що суд присяжних малопродуктивний, надзвичайно складний і громіздкий, вимагає великих фінансових витрат з державного бюджету [4]. Причина полягає в тому, що існуючий в кримінально-процесуальному законодавстві інститут присяжних, незважаючи на конституційні положення, фактично грає «пасивну роль» і нездібний до ухвалення самостійних рішень. Присяжні, не будучи фахівцями права, орієнтуються на думку професійних суддів, які беруть участь у складі суду. Крім того, доповідачем у справі є професійний суддя, який вирішує всі питання разом із присяжними, що ставить під сумнів незалежність дій та свободу прийняття рішень присяжних в нарадчій кімнаті.

Отже, для вітчизняного правосуддя найбільш прийнятною є модель інституту присяжних, згідно якої головне завдання представників народу – надати оцінку в дорадчій кімнаті досліджуваним безпосередньо в судовому засіданні доказам без участі представника держави – професійного судді і винести вердикт відносно винності обвинуваченого.

В цілому роль і місце народного представництва в здійсненні правосуддя залежить від концептуального аналізу суті влади в доктрині

розділення влади, зокрема визначення її джерела – держави або народу. Відповідно, якщо вважати джерелом влади народ, то народне представництво – її законмірне вираження, зокрема і в правосудді.

Список використаної літератури:

1. Конституція України від 28.06.1996 р.: станом на 04.04.2020 р. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 1-рп/2016. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2.06.2016 р. № 1401-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>.
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 2.06 2016 р. № 14021-VIII. URL.: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
4. Санакоєв. К. Провадження у суді присяжних / Наука онлайн: Міжнародний електронний науковий журнал. 2018. № 5. URL.: <https://nauka-online.com/ua/publications/yurisprudentsiya/2018/5/proizvodstvo-v-sude-prisyazhnyh/>.

Ключові слова: судова влада, кримінальний процес, кримінальне провадження, правосуддя, суд присяжних, присяжні.

Ключевые слова: судебная власть, уголовный процесс, уголовное производство, правосудие, суд присяжных, присяжные.

Key words: judiciary, criminal process, criminal proceedings, justice, jury trial, jury.

ВЛАДИШЕВСЬКА ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури*

СТАЖУВАННЯ ЯК ОBOB'ЯЗKOBA УMOBA HAБУTTЯ CTATYCY AДBOKATА

Адвокатура є тією правозахисною інституцією, яка відіграє ключову роль у реалізації права кожної особи на отримання якісної, професійно, правничої допомоги. Адвокати не зможе ефективно надавати консультації, представляти інтереси клієнта та виступати в якості захисника без проходження спеціальної підготовки, необхідної для отримання такого високого статусу.

Однією із обов'язкових умов для набуття права на заняття адвокатською діяльністю в Україні є проходження претендентом в адвокати стажування. Інститут стажування детально регламентований у ст. 10 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність та Положенні про організацію та порядок проходження стажування для отримання особою свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю. Доцільність та обов'язковість такої стадії набуття статусу адвоката